

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Blagoslovljeno leto 1933!

Svet in njegova ljudstva so za leto starejši. Starejši za leto dni, za leto življenske borbe in izkušenj. Veliko je bilo v minulemu letu borbe in izkušenj, nad in razočaranj, žalosti in veselja. Ko smo se oklepali raznih svetovnih konferenc in novih načrtov, obljub in nasvetov in padali nazaj v malodušje in celo obup. Ni čuda, da se ljudstev danes loteva gotova iztreznjenost in preudarnost. Svetu je danes kot človeku, ki je silil skozi življenje s svojo trmo in nedostopnostjo in se končno znašel pred nepremostljivimi ovirami in sedaj išče novo pot in smer. Kot v človeku se tudi v svetu borita trmoglavost in samoljubje s pametjo in uvidevnostjo in danes se zmaga nagiba na stran razuma. Treba bo seve še trde življenske visoke šole, da se končno znajdemo vsi v narodu in človeštvu na isti poti.

„Ljudje niso tako slabi kot si mislijo“, je dejal umrli kancler Seipel in s tem izpovedal svojo veliko vero v človeštvo, ki da je božja stvar in dar božjega usmiljenja. Previdnost ne bo pripustila nikdar, da bo zapadlo človeštvo popolnemu poginu in propasti. Ves sodobni svetovni položaj je kljub vsej žalosti in grozoti en sam veličasten dokaz božjega usmiljenja do človeštva, ki bi v udobju in ugodju slepo zarajalo v prokletstvo.

Svetovna vojna je bil triumf sovraštva in sebičnosti. Narodi so si zaželeli nadvlade nad drugimi in so si jo hoteli izvojevati s kanoni in bajoneti. Po izidu vojne so praznovali zmagovalci veliko slavje in se namišljali na višku svoje zemeljske sreče, premagani narodi so se prisiljeni udali kruti usodi in na tistem snovali nove maščevalne načrte. Da bi bilo šlo po človeški volji, stali bi danes nedvomno zopet sredi nove svetovne vojne in ta bi bila še strašnejša in groznejša od prejšnje, ker bi ji izkušnja zadnje vojne dobro služila. Pa razmere so bile močnejše od človeške volje in danes živimo v dobi iztreznjenja — minulo leto je bilo v tem pogledu najvažnejše — in že se loteva držav in narodov nek strah pred zopetnim zmagoslavjem ozkosrčnosti. Velik korak v boljše gledanje življenja in njegovih zakonov je bila velikodušnost zaveznikov napram Nemčiji, ko so jo v velikem delu razbremenili njenih denarnih obveznosti in ob koncu leta priznali polno njeno pravno in moralno enakopravnost. Velikopoteznost svojega koraka so pač našli iz spoznanja, da je ustvarila svetovna vojna le premagancev in nič zmagovalcev. V taisti Nemčiji se danes vrši velikanski notranji boj, ki ga mili in zadržuje v izbruhu le obupni gospodarski položaj. Gospodarska kriza v svetu je ta velika dobrot, da države zopet in zopet odnehajo od svojih vojnih namer. Le tam na vzhodu se bije ljuta borba dveh narodov, Kitajcev in Japoncev; japonski imperializem in iz Evrope posneta japonska vojna tehnika in diplomacija hočeta zmagovati nad 300 milijonskim kitajskim narodom in mu

iztrgati iz rok Mandžurijo. In tam na skrajnem zahodu bijeta državi sosedi, Paragvaj in Bolivija, bratomorni boj za interese raznih petrolejskih družb. Nič manjše ni medsebojno zaupanje drugod v svetu in še najmanjše v Evropi; do zob oborožene si stoje države nasproti, vojna industrija procvita, kemične tovarne se spreminjajo v oboroževalnice. Pa zlo svetovne vojne straši vsepovsod naokrog, gospodarstvo peša in se trga v drobce, število brezposelnih v svetu dosega 40 milijonov, svetovna trgovina je v popolnem zastoju; — ni dobro se boriti v tako obupnih razmerah, katerim ni več kos nobeden. Kajti znalo bi se zgoditi, da bi ljudstva obrnila orožje proti onim, ki so jim ga potisnili v roke in jim hoteli ukazovati. Zato govori Evropa o razorožitvi in pridiguje z najvišjega mesta mir in vzajemnost narodov. Ni sicer v vseh teh konferencah nič praktičnih, številčnih uspehov, a velik je moralni uspeh. Gotovo je, da si bo država, ki bo sprožila prvi top, ta svoj usodopolni korak še dobro premislila.

Čustva se podajajo razumnim predsodkom, ker sili ljudstva položaj, ki se vedno le slabša. Svetovno gospodarstvo in svetovna trgovina sta postali besedi brez vsebine, države se zapirajo v carinske zidove, v državah se bije razredni gospodarski boj, v stanovih razpada vse nezrelo in gnilo ter ostajajo le še zdrave odporne celice, iz katerih naj se porodijo nove celote, novi organizmi. Iz tega obupnega položaja se hrani sovjetski boljše-vizem, ko zažiga plamene svetovnega požara po Španiji in Mehiki, koder ruši nahujskana množica cerkve in samostane ter preganja verno ljudstvo; ko v vseh državah trosi nezadovoljstvo in ščuje k odporu proti obstoječim razmeram in k nasilni rešitvi. K božičnim praznikom, ko bi naj svet praznoval dneve miru in ljubezni, so sovjeti napovedali podvojen boj vsemu, kar je še svetega in božjega na zemlji. Dnevi jih obenem podpirajo, da se zamorejo obdati od vrste nesovražnih držav in v miru in pogodbenem sporazumu izvajati svoj prevratni načrt. A že krožijo v svetu novice nastajajočega razkroja v sovjetskem taboru in ni izključeno, da prinese novo leto svetu to veliko presenečenje.

Svet se izživlja danes v samih nasprotjih. Na eni strani razpad in nazadovanje, na drugi strani velike zamisli vzajemnosti narodov, Panevrope in raznih manjših federacij; oborožitev do zob in razorožitvene konference; gospodarska nadprodukcija in rastoča beda in brezposelnost. Razmere so danes nad človekom in mu brutalno in brezobzirno narekujejo ne njegove marveč svojo pot.

En sam je, ki stoji danes nad vsem neredom in nemirom, edini, ki ve pot iz sodobne zagate, iz slepe ulice zopet na prosto. In to je sv. oče. Že davno ni njegova beseda našla toliko zvestih poslušalcev kot v teh dnevih.

Trd je očitek, da so ljudstva stoletja zane-marjala naravne osnove družabnega in gospodarskega življenja in hotela iti pot trmoglavosti in samoljubja, a v tem očitku bere danes množica njegovo očetovsko skrb in ljubezen. S povzdignjenim glasom svari sv. oče, češ da je zmeta, če bi hotelo človeštvo dospeti zopet v urejene razmere brez vrnitve k Bogu in krščanskemu življenju. Bogate prilike resnično socialnega udejstvovanja nudi naša doba, širokopoteznost in ljubezen do bližnjega najmeta vsepovsod svoj delokrog. Seveda je tudi strah, ki vodi k lepim uspehom karitativnih akcij, organizacij za pomoč brezposelnim in bednim, a ta strah vrednote socialnega udejstvovanja kvečjemu zmanjša, a nikdar uniči. Lahko je danes zopet najti pot k svojemu Bogu, nazaj k njegovi pravici in ljubezni, lahko je danes zopet najti pot do svojega soseda in bivšega neprijatelja. „In ljudje niso tako slabi, kot si mi mislimo.“ Iz Boga, njegove pravice in ljubezni pride prenovitev, prerod nas posameznih in vse človeške družbe. Na teh fundamentih bo rastle novo življenje.

Zato je pogled naprej v novo leto lep in upapoln za vsakogar, ki je zrastle iz božične misli, ker čuti vsak v svojem malem in malenkostnem hotenju oporo v Njem, ki je izvor in cilj vsega življenja in ki torej edini zamore dati življenju posameznikov, narodov in človeštva novo zdravje in novo rast.

Lep in upapoln bodi tudi tvoj pogled v bodočnost, narod koroško-slovenski! Da bi bilo po človeških načrtih in zasnovah, bi ležal danes strt in poražen na tleh in tvoji bi bili le še spomini in grobovi. Vstajaj v novi sili, v novem prerobenju tudi v novo leto, išči notranjega in zunanjega razmaha! Dokler bo v tebi upanje v lepšo dobo, se ti bodo rodile vedno nove sile in v tej sili boš graditelj lepše svoje bodočnosti. Da bi ti nebo v tem tvojem delu in življenju v novem letu naklonilo obilo blagoslova in uspeha, to je naša novoletna molitev!

Mala antanta.

Konferenca v Beogradu.

Pred božičem so se zbrali v Beogradu zunanji ministri Čehoslovaške, Rumunije in Jugoslavije na izrednem zasedanju male antante. Zbrali so se, da zavzamejo skupno stališče k vprašanju, ki so se pojavili v zadnjem času v svetu in še posebej v Evropi in živo vrezali v interese držav, ki tvorijo malo antanto.

Nemčija je dosegla moralno in pravno enakopravnost. Tedaj je države male antante zaskrbelo, kdo bo odslej čuvar njihove neodvisnosti, ako se Nemčiji v prihodnji dobi prizna neomejena svoboda v oboroževanju, in kdo bo pazil odslej na to, da se ohrani v srednji Evropi mir. Torej varnost državnaslednic bivše avstro-ogrške monarhije je bila ena točka na konferenci male antante. Nadalje je bilo v pretresu vprašanje reparacij in vojnih dolgov: Nemčiji se je črtalo plačevanje vojne odškodnine, dočim morajo države male antante nadaljevati odplačevanje medsebojnega vojnega dolga in skupnega dolga Zedinje-

nim državam Amerike, četudi je n. pr. samo Jugoslavija s črtanjem reparacij izgubila dohodek ene milijarde dinarjev. Prizadevanja Italije, da zbere vse nezadovoljne in razočarane države okoli sebe, besede o podonavski federaciji pod vodstvom Madžarske in balkanske federacije pod vodstvom Italije je bila tretja točka beograjskega sestanka zunanjih ministrov češke, rumunske in jugoslovanske države. Še eno vprašanje je igralo veliko vlogo. Po petnajstletni odsotnosti se je končno Rusiji posrečilo, da se je zamogla zopet pojaviti v Evropi in evropski politiki. Poljsko-ruski pakt, francoska-ruska nenapadna pogodba sta države male antante neenako prizadeli. Češka, stara zagovornica vseslovanske politike, se je razveselila novega ruskega vpliva v Evropi, dočim se je Rumunija naenkrat občutila samo. Torej je bilo treba rešiti tudi to vprašanje.

Konferenca zastopnikov male antante je vzbudila v evropskem svetu veliko pozornost. Neki francoski list se je o njej izrazil sledeče: Sklicanje konference male antante je bilo neobhodno potrebno, ker se je med velesilami pojavila neka nova želja po medsebojnem zblizanju v škodo malim državam. Na zadnji seji razorožitvene konference je namreč prišlo javno do izbruha nesoglasje med malimi in velikimi državami. Angleški ministrski predsednik Macdonald je namreč izrazil stališče, da ne gre, da bi pri odločevanju vprašanj svetovne politike glas kakšne dvamilijonske države zalegel prav toliko, kot pa glas kakšne velesile. Mussolini je Macdonalda podprl, naj napravi konec tej neupravičeni demokraciji pri Zvezi narodov in uvede zopet podrejenost malih držav velesilam v vseh velikih vprašanjih svetovne politike. Evropo naj bi si velesile razdelile v posamezne cone. Male države je treba krotiti in vsaka velesila bi si rezervirala v Evropi en kos, nad katerim bi izvajala varuštvo. Mussolini bi si rezerviral tako Podonavje in Balkan do Bospora, severni del pa bi bil prepuščen Nemčiji. Kljub temu, da je Herriot, bivši francoski ministrski predsednik zavrnil ta predlog, je načrt vendarle ostal in to je napotilo zastopnike male antante, da kot strnjen organizem, ki zastopa 60 milijonov ljudi, povzdignejo svoj glas in povejo k vsem aktualnim vprašanjem sedanje svetovne politike svojo mnenje.

Zastopniki so v Beogradu sklenili, da se ustanovi stalen meddržavni svet in stalno tajništvo male antante, pravi uradno poročilo. S tem se je hotelo reči, da so se državniki v glavnem zedinili v vprašanjih razorožitve, vojnih dolgov in varnosti dosedanjih meja in države bodo odslej v Evropi nastopale v Evropi ne več kot ločene države Čehoslovaška, Rumunija in Jugoslavija, ampak kot velesila, ki se imenuje mala antanta.

— Nekaj dni na vrh je jugoslovanski zunanji minister v državnem zboru še sam — oprt na uspeh beograjske konference — v velikem govoru odgovoril Mussoliniju na njegove izpade proti Jugoslaviji. „V času, ko nekateri tako lahko delijo na papirju države in narode, hočemo ohraniti hladno glavo, mirne živce in pozorno oko. Jugoslavija je pobornica miru, za katerega je toliko žrtvovala.“

Razgled po svetu.

Med Avstrijo in Jugoslavijo je sklenjena pogodba o soc. zavarovanju. Po tej pogodbi izenačujeta obe državi državljane druge pogodbene države z lastnimi državljani glede prejemkov, ki izvirajo iz zavarovanja za bolezni, nesrečo in onemoglost delavcev in rudarjev in glede pokojninskega zavarovanja nameščencev. — Zvezni svet na Dunaju je z glasovi soc. demokratov in nar. socialistov sklenil, da se obravnava postava o novih vojaških plačah šele v februarju. V jesenskih naborih potrjenih se dotlej ne bo vpoklicalo.

Države male antante so sklenile, da svojih vojnih dolgov ne bodo plačale, ker so Nemčija in druge reparacijske dolžnice oproščene vseh obveznosti. — V Sloveniji se je ponesrečil 83letni nadškof dr. Jeglič.

Sv. oče Pij se je nedavno izjavil družbi italijanskih študentov o pomenu dobrega časopisja: Danes je izobrazba po časopisju potrebna. Za katoliške kroge nastaja potreba, da se

zanimajo za svoj tisk, ga s sodelovanjem podpirajo in z denarnimi sredstvi pospešujejo. V čitanju in širjenju katoliškega časopisja je kos apostolata.

V Nemčiji je vladal med prazniki mir. Javni sprevedi in demonstracije so zopet dovoljeni. Sprejet je bil amnestijski zakon in odpuščenih okoli 16.000 kaznjencev. — Hitler je v svojem elementu, potuje po državi in prireja shode. V vlado noče vstopiti.

Novi francoski ministrski predsednik je Paul Boncour. Vladna večina je socialistična. Napovedujejo mu kratko dobo.

V Španiji se širi avtonomistični pokret naprej. Za Katalonijo je pričela provinca Galicija pokret za osamosvojitve. Španska vlada pokretu ni nenaklonjena.

V Italiji so izsušili pontijska močvirja, obsežno ozemlje v bližini Rima. Namesto močvirja je tam krasno polje, kjer se preživlja 10.000 ljudi in je prostora še za 200.000 ljudi.

V Rusiji pripravljajo Stalinov odstop. Močno je gibanje, da se da kmetom popolna gospodarska svoboda. Najhujši odpor proti režimu vlada v rodovitni Ukrajini in na Kavkazu.

Amerika je sprejela 15. decembra okoli 100 milj. dolarjev vojnega dolga, neplačanih je ostalo 26 milj. Z nezvestimi dolžnicami se bo pričel pogajati novi prezident Roosevelt. Hoover odklanja vsako pomoč. — Amerikanski senat je sprejel predlog finančnega odbora, s katerim se dovoljuje točiti 2,3% pivo.

Koroški deželni zbor. Zasedanje je trajalo do petka pred prazniki. Obravnaval se je proračun za l. 1933. Poročal je inž. Schumy, ki je uvodoma izjavil, da ima sestavljeni proračun le pogojno vrednost, ker se razvoj v bodoče ne da vedeti vnaprej. Izredno slabi gospodarski položaj vpliva seve v veliki meri na dež. dohodke in stroške. Proračunski primankljaj znaša 960.000 S in z znižanjem postavk za obrtno in kmetijsko nadaljevalno šolstvo, za popravo strug hudournikov in regulacijo Zile se ga je znižalo na 232.960 S. Dežela se da rešiti le še, če se zniža postavka učiteljskih plač, sicer se zna zgoditi, da v par mesecih plače sploh izostanejo. Po izjavah pos. zastopnikov k proračunu se je prešlo k podrobni razpravi. **Zastopnik koroške slovenske stranke č. Starc je ob tej priliki stavil sledeči predlog:** Deželni zbor je na svoji seji dne 4. junija 1930 sklenil, da se zgradi cesta Kotmaraves—Žoprače in jo nato vzame dežela v svojo upravo. Cesta je dograjena in dež. zbor naj drži sedaj svojo besedo. Namestnik dež. glavarja se je na predlog izgovoril s slabim finančnim položajem. Predlog je bil predan finančnemu odboru in pride v poštev za prihodnji proračun. V debati o postavki za kmetijstvo, ki izkazuje 160.000 S dohodkov in 959.450 S primanjkljaja, se je opozorilo na težki položaj kmetov, ki so preobremenjeni z javnimi in socialnimi dajatvami. Kmetijstvo je zadolženo za 130 milj. S in plačuje 19 milj. S letnih obresti. Postavka deželne uprave izkazuje primanjkljaj 3.368.630 S in postavka „socialna oskrba“ primanjkljaj 1.800.670 S. — Proračunske številke prikazujejo vso resnost položaja deželnega gospodarstva in strah pred bodočim razvojem je popolnoma umesten.

Mladina je zborovala.

(Konec.)

„Pota in cilji naše mladine“: Stara zapadna Evropa romanskih in germanskih narodov izumira, ker tekom večstoletne zgodovine ni znala ohraniti fizičnih, moralnih in duševnih sil, ker ni znala biti resnično narodna. Ubijala je v sebi najgloblje versko življenje, v svoji kulturi in civilizaciji iskala ugodja in zadostitve svojim nizkim čutom, v svojem socialnem življenju je razdirala občestveno narodno in stanovsko zavest, v njenem gospodarstvu jo je vodila sebičnost in profitarstvo. Zato je danes v razkroju in se brez vsake odporne sile predaja bodoči katastrofi. Bodočnost sliši narodom, ki so si ohranili vse svoje fizične, moralne in duševne vrednote, bodočnost je narodov, ki poznajo nesebičnost in ljubezen. Teh notranjih sil in nesebičnosti pa je največ v slovanskih narodih. Zato je bodočnost slovanska Stara Evropa se izživlja

v raznih fašizmih in socializmih in rešitev ji je le, če išče zdravilnega recepta na slovanskem vzhodu in severu. Rusija je zdrava dovolj, da prenese tudi ta velikanski židovski eksperiment boljševizma. Nova doba ne bo doba brutalne sile, sovraštva in sebičnosti, marveč doba ljubezni, bratoljubja. Slovanski in še posebej slovenski mladini je naloga, da pripravlja to novo dobo v sebi in svojih. Mladina mora napovedati boj vsemu razdirajočemu in ponižujočemu v narodu, v vsem svojem življenju in delu mora biti v službi višjih in najvišjih narodnih vrednot. Prežeta resnično narodnega duha mora rasti v močne, zdrave osebnosti, priboriti si spoštovanje vseh sovrstnikov in vsega naroda, v pravi požrtvovalnosti mora graditi s podrobnim delom, družiti in zbirati narodove drobce v eno telo z eno dušo in enim srcem. Tod so mladini in njenim organizacijam pota in cilji. Naj mladina ne pozabi, da zamore rasti v velikonočno vstajenje nove dobe le iz polne vsebine božične noči!

Z govoroma je bil idejni del zborovanja končan. V njem je bil lep kos nove prosvete, novega in jasnejšega spoznanja.

Poročila odbornikov prosvetne centrale: S. K. S. Z. je delovala v minulem poslovnem letu v iz razmer in potreb mladinske prosvete podane smeri. Kot vrhovni idejno-prosvetni organizaciji ji je naloga, da poenoti in poglobi mladinsko udejstvovanje na kulturnem polju in goji v vsem narodu narodno-občestvenega duha. V stremljenju za tem svojim ciljem se je poslužila raznih sredstev, tako fantovskih voditeljskih tečajev, stalnih člankov v prosvetnem delu „Koroškega Slovencev“, s prireditvami večjih pevskih nastopov, s proslavami velikih slovenskih mož in voditeljev, s strokovno-gospodarskim in gospodinjskim poukom in drugim. Ovira njenemu in delovanju društev je bila v pomanjkanju potrebnega idealizma, v pomanjkljivosti našega šolstva, v gospodarski krizi in delno v nasprotovanju nezavednega slovenskega ljudstva proti vsemu narodno-prosvetnemu življenju koroških Slovencev. Prosvetno življenje koroških Slovencev je kljub vsem tem velikim oviram danes poleg verskega življenja najvidnejši in najhvaležnejši delokrog narodno-občestvenega udejstvovanja. Zato gre iskrena zahvala in priznanje požrtvovalnim delavcem v prosvetnih društvih. Zahvali bodi priključena še prošnja za nadaljno vztrajanje in delovanje v blagor slovenskim župnijam in slovenskemu narodu na Koroškem. — Odbornica dekliskih odsekov je podala podrobnosti o dosedanjem dekliskem gibanju, ki kaže najlepše znake tovrstnega stanovskega razmaha in obeta, da se iz obilice podrobnega dela resnično porodi zdravo gibanje slovenskega ženskega sveta od Brda do Pliberka. — Po blagajniškem poročilu je občni zbor razrešil stari odbor njegove dolžnosti.

Nato se je sestel novi odbor, ki izkazuje zopet par mladih svežih moči, katere hočejo v prihodnjem poslovnem letu posvetiti svoje sveže sile v nadaljni procvit narodno-prosvetnega življenja koroških Slovencev. Volitvi so sledile še slučajnosti, ki so nakazale mnogobrojnost in pestrost bodočega našega razvoja na kulturnem polju. Da je bila pri tem posvečena našemu že danes živahnemu in uspešnemu pevskemu pokretu posebna pozornost, je razumljivo.

Tako je zborovala mladina in praznovala svoj prosvetni božič!

Naš list.

Kaj si želi „Koroški Slovenec“ v novo leto?

Lepa je navada, da se o božiču obdarujemo in tako izkažemo svojo ljubezen in naklonjenost. Saj vendar tako prija človeku, če se čutiš kritega v ljubezni drugih. Zakaj bi torej ne smel tudi „Koroški Slovenec“ biti deležen taiste naklonjenosti, zakaj bi ne smel izraziti svoje božične želje? Baš v teh praznikih je težko odkloniti željo prijateljevo.

Želja „Koroškega Slovencev“ je velika in iskrena: Ste li izpolnili dolžnost napram glasilu koroških Slovencev? Ste pokazali v dejanju, da se zavestno prištevate v družino, ki ji je to glasilo njen izraz?

Toliko je v svetu življenja, solnčnega in senčnega. Ni en dan podoben drugemu, danes se razvija iz včeraj, jutri raste iz danes, in ta „danes“ se razvirja z mrzlično naglico, dogodki in novice se kopičijo, svet in njega ljudstva se sučejo z vedno glasnejšim in hitrejšim hrupom in vriščem. Nedvomno, ves ta hrup in vrišč seže prav do vas, do naše najbolj oddaljene gorske vasice, in hišice, seže tudi brez našega lista. A ta glas vas doseže često potvorjen, zlagan in v zavestno napačni vsebini. Ni vseeno, kdo vas pouči o dogodkih v Evropi in Ameriki in drugih kontinentih, o položaju v sosednih državah! Ni eno, če črpate poročila iz nemških ali slovenskih listov, iz „Koroškega Slovenca“ ali nemške landbundovske „Agrarpost“ ali celo „Wochen-schau“ in drugih. Ves ta siloviti razvoj v gospodarstvu, politiki in kulturnem življenju morate gledati skozi svoja lastna očala in ne skozi tuja očala! Tuja očala nas lahko napravijo še kratkovidnejše kot smo sicer. Očala morajo biti prilagodena očesu in vidu, le tedaj premotrijo in ocenijo oči dobro in pravilno. „Koroški Slovenec“ so očala koroškega slovenskega ljudstva, skozi njega in v njem naj gleda naše ljudstvo svet in razvoj v njem. Sicer bi znali ob nepravilnih očalih nekoč oslepeti.

Vaš list prihaja ob koncu vsakega tedna. Petkrat na mesec in nad petdesetkrat v letu vas zveže vse v eno družino, raztreseno sicer po celem svetu in njegovih delih, da sočustvujete z nesrečnimi in žalostnimi iz vseh naših krajev in domov, da se veselite uspeha in sreče vseh naših rojakov, bližnjih in daljnih vaših sosedov po duhu in jeziku. Dobro je človeku ob sočustvovanju drugih v žalosti, dobro vsakomu, če se ob njegovem veselju veselijo še drugi. Kdor ima srce, zna za dom solze, za slovenske domovine bol in nosi njeno bolečino kot svojo bolečino. Krivico, prizadeto našim pevcem, naj nosijo še drugi in z njimi naj delijo njihov pevski triumf! Vaš tednik vam zopet in zopet razreši uganko naroda in je zato podoben pismu sorodnih duš in sre!

Toplo je človeku, če se čuti varnega in zaščitene ob bratu in prijatelju. In vaš list vam bodi vaš veliki prijatelj in veliki brat. Roko hoče podajati svojemu ljudstvu in ga voditi preko pečin in prepadov v resnično duševno in gmotno blagostanje. Toliko jih je danes pečin in razvalin v svetu in toliko življenja se razbije ob njih, ker je tavalno brez jasne smeri in cilja! Komu boš sicer verjel, če ne v prijateljevo iskrenost in dobrohotnost? Njegova pohvala in njegova graja se porodi iz najboljše nesebične misli.

Prijatelju ne bodete zavrnila njegove prošnje. Prosi vas, da mu ohranite vi zvesti svoje prijateljstvo še naprej. „Današnji številki prilagamo položnice“ je narekoval vrli mož iz pisarne, trpko je zvenela njegova beseda in v njej je bila prikrita tožba. Zakaj?! Ne odrekajte svojemu listu njegove pravice do naročnine, ker vsakemu delu gre plačilo. Izkazite svojemu glasilu prijateljstvo s tem, da ga razširite v sleherno slovensko družino, v zadnjo našo hišo. O ja, veliko izda dobra beseda dobrega sosedu!

Dokažite torej v novo leto resnično prijateljstvo svojemu glasilu, da bo novo leto blagoslovljeno tudi zanj!

DOMAČE NOVICE

Opozorjamo! Po deželi se klati nek agent in nabira naročnike za „Avstrijskega Slovenca“, list, ki izhaja v westfalskem mestu Essen-Borbeck. Pisan je delno v spakedrani slovensčini, delno v nemščini in se navdušuje za staro monarhijo in „cesarja“ Otona. — Na Westfalskem, kjer živi več tisoč slovenskih delavcev in si služi kruh v tamošnjih jeklenih tovarnah in rudnikih — ali boljše: si je služilo kruh, vlada danes veliko pomanjkanje. Zasluzka je vedno manj, prihranki pohajajo in pred durmi stoji beda. To žalostno stanje so začeli izrabljati nekateri narodni odpadniki, začeli so izdajati list „Avstrijski Slovenec“ in ga hočejo širiti po kolonijah v Westfaliji in Porenju. V novejšem času skušajo iskati naročnike tudi pri nas. Listi, ki prinašajo vesti o tej najnovejši cvetki narodno-odpadniške žurnalistike, pripominjajo, da bo uredništvo

nastanjeno v Celovcu, kar je sklepati tudi iz listovega imena. Opozorjamo, da nikjer ne nasledete!

Župnija, ki ni sprejela decemberske „Nedelje“ se naj nemudoma prijavi upravništvu v Celovcu. Poštna uprava je vrnila zavoj 20 izvodov brez naslova.

Borovlje. (Ob. seja 20. decembra 1932.) Tik pred sejo stavi komunist Kölich tri nujne predloge: da bi se brezposelni na Bajtišah in Kapli ne hodili več javit v Borovlje ampak da se pošlje osebo v iste kraje, ki naj tam kontrolira, ker brezposelni često ne morejo več kupiti čevljev, katere rabijo za tako dolgo pot. Nadalje naj se pritisne na Voigta in Hollen-burga, da odstopi ta sekanje suhih dreves v gozdu brezposelnim. Vršni se daljša debata in se bo od strani občine storilo, kar je mogoče. Poročila župana: Humberk in Voigt sta obljubila, da se odstopi gotov del prevažanja hlo-dov domačim kmetom. Ni pa mogoče, da bi se upoštevalo samo posestnike iz boroveljske občine, ker so omenjena posestva raztrešena tudi v Plajberku, Bistrici in drugod. — Dovolj se dvamesečni proračunski provizorij do časa, da se odobri in izdela proračun za leto 1933. Komunist je mnenja, naj občina za najeto posojilo sploh ne plača več obresti; naj se ta denar porabi raje za revne in brezposelne. Župan odgovarja, da so taki predlogi popolnoma brezsmiseln: mi smo dolg najeli, ga moramo tudi plačati. — Odobrijo se proračuni za glavno in ljudsko šolo v Borovljah. — Inzko Jožef se pritožuje potom okr. glavarstva, da je napravila občina leta 1929 vodovod mimo njegove hiše in je sedaj nevarnost, da se hiša ne poruši, ker se menda že kažejo razpoke. Poslala se je komisija na lice mesta, pritegnil se je tudi strokovnjak in ugotovilo, da na tem ničesar ni resnice. — Vršni se daljša debata radi poprave bajtiške cerkve. Cerkev je bila zidana koncem 17. stoletja in je isto vzdrževala prej žična tovarna, oz. njeni predniki. Marsikaj je sedaj potrebno da se popravi in občina naj stavi konkretne predloge. Razmere na Bajtišah pa so se v teku zadnjih desetletij tako predrugačile, da na kaj takega sedaj enkrat sploh ni misliti. Prebivalstvo tega kraja se je tako skrčilo, da bi bilo treba nastaviti do 1000 odstotkov doklade, ako bi se cerkev popravila v smislu tozadevne okrožnice. Vsled današnjih slabih razmer je kaj takega nemogoče in se cela stvar zaenkrat zavrne. — Terezija Mack prosi za razširjenje koncesije, da bi smela prodajati tudi pivo. Se ne priporoča. — Na to se reši še več točk ubožnega odseka.

Replje pri Pliberku. Poljska letina je bila slaba in gospodarji si belijo glave, kako naj izhajajo s krmo. Tem boljše žetev pa je imela letos pri nas bela žena. Kar na naši vasi nam je pobrala štiri osebe. Prvi je rajžal Albrehtov Fric v najlepši mladeniški dobi, njemu so sledili Kazanov oče. Bili so vzgleden v družini, dober sosed, dolgoletni občinski odbornik in duhovni oče č. g. župnika v Selah. Pretekli teden pa smo pokopali Pekovega sinčka in dan navrh Zadjakovega očeta. Rajni je bil star 68 let in zapuščena vdovo in štiri nepreskrbljene otroke. Izvrsten tesar je bil in njegova obrt je slovela po vsej okolici. Mož starega kova je bil in težko ga bomo pogrešali. N. p. v. m. Bolj žalosten je torej naš letni zaključek.

Šteben pri Globasnici. V noči od nedelje do pondeljka je šel bivši naš poslanec g. F. Krajgher pd. Žlokar v Štebnu proti domu. Zamisljen v molitev rožnega venca je stopal proti domu. Kar ga zahrbtno napade zloben človek z namenom, da ga oropa in usmrti. S prvim udarcem ga je onesvestil. K sreči nobena rana ni smrtnonevarna. Zločinec je žrtev oropal in izginil. Črez nekaj ur je ranjenec vstal, taval v megli nekaj časa okrog in končno srečno prišel v Šmihel. Na kraju nesreče je bila cesta močno krvava. V bližini je ležal rožni venec. Zdravnik mu je takoj nudil prvo pomoč. Zločincem so na sledu. Ljudstvo je nad nečloveškim zločinom ogorčeno in zahteva za podlo dejanje najstrožjo kazen. G. Kraigherju pa želimo vsi skorajšno okrevanje in zdravje!

Železna Kapla. Toliko se je dogodilo v tem letu pri nas, o marsičem smo bralcem poročali, a marsikaj tudi zamolčali. Ob pogledu nazaj se spominjamo letošnjega jubileja 40 letnice organistovskega službovanja g. Franca Haderlapa. Zvezni prezident ga je ob njegovem ju-

bileju odlikoval s častno kolajno in ob tej priliki so mu priredili v farni cerkvi prav lepo slavje. Jubilant je izprva služboval v Timenici in tam izvežbal zbor, ki je slovel daleč naokoli. V letih pred vojsko je nastopal pri vseh večjih pevskih slavnostih v Celovcu in še pozneje v vseh večjih krajih Podjune. Naj bi mu bile ob zaključku leta te naše skromne besede zahvala za vso njegovo ljubezen in spoštovanje do naše pesmi in želimo mu v novo leto še obilo zdravja in uspeha v njegovi lepi stroki!

NAŠA PROSVETA

Čemu življenje.

V teh dneh se zdi človeku kot da bi se vračal od velike spovedi in storil sklep novega življenja. Znajdeš se naenkrat zopet ob začetku pota, pozabiš vse malenkosti in nevslednosti v dneh minulega leta, ponujajo se ti misli, velike in načelne, da bi bilo dobro podati po vseh računskih in gospodarskih bilancah tudi svojo življensko bilanco in v novo leto postaviti nov račun z novimi, boljšimi cilji. Zakaj bi torej na čelo letošnjih razmotrivanj v „Naši prosveti“ ne bilo postavljeno veliko vprašanje: Čemu življenje?

Vprašanje, ki je na ustnih tolike množice trpečih in žalostnih in na katerega odgovarjajo množiči se samoumori na svoj način!

Čemu življenje? Življenje je zato, da ga uživamo, pravijo eni, ki se izgublajo v ugodju dotlej, da se znajdejo telesno in duševno propadli v življenski nizkotnosti in blatu. Življenje je zato, da delamo, pravijo drugi, idealnejši. Dober odgovor, a ne in nikakor popoln in zadovoljiv in danes kot zasmeh onim, ki ne najdejo dela in posla. Če s človeštvom izginejo tudi uspehi njegovega dela, vsa človeška kultura in civilizacija, zakaj se je potem trudil in mučil v noči in jutru? Saj pride ura, ko solnce ne bo več ogrevalo zemlje in bo taista vsenaokrog pokrita z ledeno skorjo, ko bo na zemlji in vse-naokrog temna noč in bo na nebu žarela rudeča obla — ugašajoče sonce. Kaj tedaj s kulturo in civilizacijo, uspehom večtisočletja? Nek kulturni zgodovinar je zapisal sledeče besede: Življenje je in urejmeta ga ljubezen in lakota. Dve veliki knjigi je napisal in v njih iskal vzroke in cilje življenja in ko je pisal zadnjo stran, si je stavil še zadnje vprašanje: Znanost je raztrgala pajčolan bodočnosti in gledala konec človeštva. Nedogleden je konec, a pride brezdvomno. Ko se porabi vsa ogljikova kislina in voda, potem je zemlja oropana svoje atmosfere in svojih živih bitij in bo podobna prazni, zapuščeni luni ter bo krožila okoli sonca dotlej, da se posuje z njim vred v nič. Žloveški rod, njegova kultura, njegove borbe, njegova dela in njegovi ideali so bili in jih ne bo več. Zakaj življenje sploh? —

Zakaj življenje v trpljenju? Če te muči notranji klic in te tira, da bi se osvobodil krivde, ti odgovarjajo ljudje, da si slaboten in tako dajejo lačnemu kamen za kruh. Če trpiš bolečine, ti vzklikajo, naj molčiš in ne motiš drugih, ker življenje je borba in kdor v njej podleže, naj se ne izgublja v tožbah.

Tragika sodobnega človeštva, ki se je pred desetletji vrglo s smehom in prešernostjo v življenje, se predajalo vetrom in valovom, kljubovalo srcu in razumu in se končno znašlo trudno in izčrpano v življenski naveličanosti. Morda najde še toliko poguma, da se preda samomorni prihodnji svetovni vojni!

Morda nikod drugod ne najdeš tolike veličine krščanskega svetovnega nazora kot v odgovoru na vprašanje „čemu življenje“: Življenje in trpljenje v svetu je Njegova volja in po njej naj bi se iz življenja in trpljenja rodile vedno višje duhovne in duševne vrednote. Cilj vsega življenja pa je v združitvi z najvišjo vrednoto — z Njim, ki je večna lepota in dobrot. Kaka polnost življenske vsebine in kaka smotnost v tem odgovoru!

Bodimo veseli, da smo preprost kmečki narod, ki nima velikih kulturno-zgodovinskih razprav in ne dolge vrste znanstvenikov, ki pa ima — hvala Bogu — še zdravno pojmovanje o življenski vrednosti in življenskem cilju. Na tem zdravem in nepokvarjenem pojmovanju hočemo graditi naš nazor o svetu in

njegovem življenju tudi v novem letu in nadejamo se, da se po tem velikem trudu najde četica zdravih in življenjapolnih fantov in deklet, ki bodo vodili tudi življenje svojega ljudstva v zdravo, pravo rast.

Društveno. Na Silvestrovo priredijo Kotmirčani ob ½ 8. uri zvečer pri lnu v Kotmari vasi igro „Krcmar pri zvitem rogu“, petje, „Bandrovko“ in več prizorov. Pridite!

Na Silvestrovo priredijo v Št. Jakobu v Rožu ob 7 uri zvečer v dvorani igro „Čevljev ni“, dva kupleta in petje in nato pri Cvitarju družinski večer s pestrim sporedom. Pridite!

GOSPODARSKI VESTNIK

Zakon zemlje.

Zemlja ima v svoji rasti in svojem življenju nek zakon, ki daje kmetijskemu gospodarstvu poseben značaj svojevrstnosti. Da pognojiš njivo z umetnim gnojem, je pridelek s te njive nedvomno večji. Če gnojenje z umetnim gnojem na tej njivi še naprej pospešuješ in množiš, se pridelek izprva še naprej veča in raste, prej ali slej pa doseže neko mejo, ko ostane kljub pospešenemu gnojenju neizpremenjen ali celo zopet nazaduje. Dobro in globoko oranje n. p. tudi lahko množi pridelek, vendar samo do neke gotove meje. Če ta izredni pojav v zemlji bližje raziskujemo, najdemo, da je rast katerekoli rastline odvisna od premnogih faktorjev: od hrane, ki jo dobiva, od toplote, ki jo nudi zemlja in solnce, od zraka i. dr. Hrano se umetnim potom z umetnim gnojem lahko poveča in tudi zraka je dovolj, drugo vprašanje pa je že glede toplote. Umetno se toploto zemlje oz. solnca seve ne da povečati (da izvajamo ameriške poizkuse, ko so v zemljo polagali betonske cevi in hoteli povečati toploto s segretim zrakom v ceveh). Pomanjkanje toplote se da do gotove mere nadomestiti tudi z boljšim gnojenjem. Lahko pa rečemo, da je v zemlji nek zakon rasti, preko katerega človeški razum in iznajdba ne morejo. Isti zakon je opažati tudi v živinoreji, koder je enako postavljena neka naravna meja, preko katere je vsaka podvojitev hrane ne samo nerentabilna, marveč tudi brezuspešna in naravnost škodljiva.

Ta zakon — imenujejo ga zakon pojemačega donosa zemlje (Bodenertragsgesetz), postane očiten in jasen šele, če primerjamo kmetijstvo z industrijo ali obrtjo. Industrija ali obrt lahko proizvajata poljubno število blaga, treba jim je le pospešiti delo ali pomnožiti število strojev. Za nju velja predvsem potreba na trgu in po tej imata urediti svojo proizvodnjo. Z rastočo potrebo se lahko večja proizvodnja, število obratov, delavcev, strojev. Ena sama meja jima je postavljena: rentabilitetna meja. Čim dohodki ne krijejo več stroškov proizvodnje, postane proizvodnja nerentabilna. Ista meja velja seve tudi za kmetijstvo, če se kmetovanje „ne splača“ vsled nizke cene kmetijskih pridelkov ali vsled porasti kmetijskih gospodarskih stroškov. Za naše gospodarske razmere je značilno, da je rentabilitetna meja vsled nizke blagovne cene in vsled podražene delo jako nizka in da igra tudi v kmetijstvu prvo vlogo. Čim pa se gospodarski položaj izboljša — da se zvišajo cene in zraste konzum — se mora ta meja odmakati. Tedaj postane za kmetijstvo vedno zopet usodepolna druga meja kmetijskega gospodarstva: zakon zemlje in njene rasti. Ta zakon je bil nedvomno prvi vzrok izredne porasti industrije v Evropi in v svetu. Težišče v gospodarstvu se je nagibalo na stran industrije in obrti in tema dvema se vdinja moderna tehnika in kemija. Nadvse zanimivo je, da se v časih gospodarskega procvita zopet in zopet poizkuša, da bi se v tovarnah pridelovalo ves potrebni živež. Poizkusi seve ostanejo vedno spet brezuspešni in bodo prezuspešni dotlej, da človeštvo ne odkrije skrivnost življenja in rasti. To nesorazmerje med kmetijstvom in industrijo nosi del krivde na sodobnem neredu v gospodarstvu.

Imenovani zakon ne pride v vseh kmetijskih panogah enako do veljave in izraza. Sko-

roda popolnoma je nanj navezано gozdarstvo; gozd se v svoji rasti le malo ozira na to, ali gospodar gnoji in goji njegovo zemljo. Bolj uspešna sta skrb in delo pri pašništvu in travništvu, najbolj pa se plača pospešeni trud in podvojeno delo v poljedelstvu in vrtnarstvu. Zato v časih gospodarskega procvita nazaduje gozdarstvo in pašništvo v prilog poljedelstvu in vrtnarstvu.

Kaj je nauk iz tega: Zemlja je s svojim zakonom rasti in življenja tudi v gospodarstvu oni veliki regulator v človeštvu, ki brez in celo proti človeku urejuje gospodarske razmere v svetu.

Kako naj prezimijo čebele. Koncem jeseni naj tehta čebelni panj 13—16 kg. Od septembra do marca porabi tak panj 10 kg sladkorja. Za mesec april in maj se naj vračuna še nadaljnjih 5 kg. Slabe panje naj se združi z dobrimi. Čebele je dobro zavarovati pred mrazom in pred miši. Proti mišji nadlegi so najboljše sredstvo Zelio-zrna, ki se dobijo v vseh drogerijah.

Izvoz avstrijskega sadja. Lani je naša država jabolka uvažala, letošnja letina pa kaže dobro kakovost in veliko količino. Največ sadja se je prodalo v Nemčijo, težave so se pojavile pri nakazitvi denarja v Avstrijo. Trgovinski pogodbi z Ogrsko in Francijo omogočata uvoz v ti dve državi. Celotni letošnji izvoz jabolk znaša več tisoč vagonov.

Krizna doklada pri železnici. Vlada name-rava podražiti vožnjo po železnici za 5,10 oz. 15 grošev po višini vozne cene. Letno si obeta tako 3—4 milijone S dohodkov. Tovornim avtom, ki vzdržujejo stalne zveze, bo predpisana minimalna tarifa in oddaja 5 odstotkov dohodkov zvezni železnici.

Hranilne vloge rastejo. V mesecu novembru izkazujejo hranilnice porast vlog. V oktobru je znašalo stanje hranilnih vlog vseh avstrijskih hranilnic 1471,6 milijonov šilingov in se je v novembru dvignilo za 12 milijonov. S tem je lanskoletna všina prekoračena za 8 milijonov šilingov. — Zaupanje v stabilnost šilinga in v gospodarski položaj se torej veča.

Velikovski trg 20. decembra: Biki 60—70, pitani voli 1.00—1.20, vprežni voli 90—1.00, mladi voli 80—90, molzne krave 70—90, klavne krave 50—65, plemenske svinje 1.80, zaklani prašiči 1.70—1.80, plemenski prašiči 1.80—1.90, ovce 50—60, koze 30—40, jajca 20, sirovo maslo 3.60—4.40, stare kokoši 2.00—2.20, mlade 2.50, pšenica 32—33, rž 22—23, oves 13—14, proso 18, beli fižol—39, nova ajda 19—20, apno 5.00—5.50.

RAZNE VESTI

Dobro srce. Mati: Tonček, kam si spravil denar, ki sem ti ga dala davi? — Tonček (v zadregi): Dobri, siromašni ženi sem ga dal. — Mati: To je pa res lepo, da imaš tako dobro srce. Tonček (ojunačeno): Dal sem ga tisti dobri mamici, ki prodaja cukrčke...

Za tiskovni sklad so darovali: Egidij Hafner, Rute, 1; Janez Petrič, Brdo, 2; dr. Franc Zeichen, Suha, 2; Štefan Bayer, Loga vas, 2; Karel Jiša, Nový Jáchimov, 2; Marija Wiegele, Perava, 2; Karl Dobernik, Grabštanj, 0.50; neimenovana 0.50; tvrdka Weber, Rožek, 1.20; Miha Rovišnjak, Št. Peter, 0.80; neimenovan 0.30 S. Vsem darovalcem najlepša hvala. Samo premalo jih je.

Listnica upravnštva. Merlak, Chicago. Hvala za božična in novoletna voščila. Naročnina je poravnana do 31. dec. 1931. Drugim zamudnikom v Ameriki bomo list ustavili.

Otvoritveno naznanilo.

Podpisani naznanjam cenjenemu prebivalstvu Št. Lipša okolice, da sem otvoril v Stari vasi šte. 1 pri Št. Lipšu

krojaško obrt.

Priporočam se za obilen obisk. Potrudil se bom, da bom cenjenim odjemalcem hitro in solidno izvršil naročena dela. Poleg moških krojev sem specializiran tudi na žensko modo.

Se priporoča z odličnim spoštovanjem

Jakob Urh,

krojaški mojster v Stari vasi pri Št. Lipšu, pošta Eberndorf.

140

Izobraževalno društvo v Dobrli vasi priredi na Novo leto igro

Revček Andrejček

Igra je nazorna slika našega časa, ganljiva in prirsčne vsebine.

Začetek ob 3. uri popoldne.

Vstopnina znižana.

Vabi ODBOR.

141

Najboljše originalne Diabolo

Posnemalnike
Ročne mlekarnice
Pinje
Brzoparilnike
Pralne kotle
Stroje za šivanje
Sode za gnojnico
Sešalke za gnojnico
Štedilnike
Mline in stiskalnice
za sadje

Zastopniki:

za Podjuno: Josef Zirgoj, Globasnitz 16. Gregor Haller, Goritschach 32.
za Rož: Anton Sušič, Feistritz im Rosental. Jakob Leitner, Maria Elend.
za Zilo: Georg Melchior, Feistritz a. d. Gail.

Kupite samo pri:

Diabolo-Separator, Wien XII., Wienerbergstr. 31

ZAHTEVAJTE CENIKE IN PROSPEKTE!

Diabolo zastopniki povsod

117